

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Соціальна реабілітація»
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма: «Поствоєнна соціально-психологічна реабілітація».

Спеціальність: 231 Соціальна

робота. Галузь знань: 23 Соціальна
робота.

Рівень вищої освіти: II (магістерський).

Викладач	Петровська Катерина Володимирівна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdso/structure-fdso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/etrovsyka/
Контактний телефон	-
Е-mail викладача	ev_petrovska@bdpu.org.ua
Графік консультацій	Що п'ятниці з 13.00 до 14.00

Форма навчання	Кількість кредитів\годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
заочна	4\120	6	4	110	екзамен

Семестр: II семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: реабілітація, стратегії та моделі реабілітації, соціальна послуги.

Мета курсу: ознайомлення здобувачів освіти з основними характеристиками базових технологій соціальної реабілітації, визначення сутності та особливостей процесу технологізації реабілітації різних отримувачів послуг, розробка алгоритмів професійної діяльності суб'єктів соціальної роботи за напрямками поствоєнної соціальної реабілітації; усвідомлення та прийняття стратегій та моделей реабілітації у соціальній роботі; визначення та добір технологічного забезпечення, спрямованого на активізацію зусиль отримувачів послуг (індивідів, груп, спільнот) на вирішення власних проблем.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-9. Навички міжособистісної взаємодії.

СК-2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального та психологічного благополуччя різних груп населення.

СК-3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

СК-6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

СК-7. Здатність до професійної рефлексії.

СК-11. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи.

СК-12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства.

СК-13. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві.

СК-16. Здатність упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

СК-20. Здатність розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.

Результати навчання:

ПРН-2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи та соціально-психологічної реабілітації формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН-4. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук, зокрема моделей соціально-психологічної реабілітації різних категорій осіб, груп та громад.

ПРН-8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

ПРН-9. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, у тому числі для запобігання професійного вигорання.

ПРН-10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи та соціально-психологічної реабілітації, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН-12. Оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи.

ПРН-15. Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг із соціально-психологічної реабілітації та управлінських рішень.

ПРН-18. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

ПРН-20. Упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

ПРН-25. Розпізнавати наслідки післявоєнної травми в різних контекстах і надавати відповідні послуги з соціально-психологічної реабілітації та підтримку.

Зміст курсу:

Тема 1. Вступ до реабілітації. Зasadничі аспекти поняття реабілітації. Історичні аспекти запровадження послуг з реабілітації. Категоріальний апарат поняття реабілітації, основні її види. Система, принципи та засоби реабілітації. Механізми реабілітації (традиційний, інституціональний, стилізований). Особливості реабілітаційного середовища. Створення реабілітаційного середовища. Правовий і не правовий характер реабілітаційних програм. Базові принципи надання реабілітаційних послуг. Основні напрями реабілітаційної роботи. Поняття функцій реабілітації, їх класифікація. Сутність і характеристика принципів реабілітаційної діяльності. Мегафактори, макрофактори, мезофактори, мікрофактори як чинники забезпечення реабілітаційної діяльності.

Тема 2. Соціальна реабілітація як технологія соціальної роботи. Технологія соціальної реабілітації: сутність та механізми реалізації. Основні категорії соціальної реабілітації. Зміст, функції, принципи соціальної реабілітації. Механізми та етапи соціальної реабілітації. Основні умови організації соціальної реабілітації. Форми та методи соціальної реабілітації. Основні цілі й завдання соціально-реабілітаційного процесу.

Тема 3. Сучасні аспекти соціально-реабілітаційного процесу. Сутність та механізми реалізації соціальної реабілітації. Діяльнісний підхід у соціальній реабілітації. Інтеграція як зовнішня умова організації соціальної реабілітації. Актуалізація внутрішніх ресурсів особистості на яку спрямовується

соціальна реабілітація. Особливості організації соціально-реабілітаційного процесу. Характеристика основних засобів соціальної реабілітації. Послідовність і різноспрямованість реабілітаційних заходів. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі. Особистісний підхід фахівця із соціальної реабілітації на роботу з конкретною людиною. Реабілітаційний потенціал особистості. Мультиmodalні способи допомоги в контексті роботи із сім'ями, групами та спільнотами під час і після особистої чи соціальної травми.

Тема 4. Нормативно-правове підґрунтя соціальної реабілітації. Законодавче забезпечення соціальної реабілітації. Нормативно-правове регулювання функціонування системи соціальної реабілітації. Нормативно-правові акти щодо правового забезпечення соціально-психологічної реабілітації та адаптації військовослужбовців Збройних Сил України. Етичні та правові засади соціальної реабілітації. Нормативно-правове забезпечення індивідуального підходу з надання реабілітаційних послуг. Нормативне забезпечення, основні концепції, підходи та принципи реабілітаційної діяльності в Україні. Новели у нормотворчому законодавстві щодо соціальної реабілітації осіб, груп та спільнот постраждалих внаслідок війни. Законодавче забезпечення діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації населення. Нормативно-правове регулювання діяльності з інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги.

Тема 5. Технології соціальної реабілітації з різними групами отримувачів послуг. Технологічні аспекти надання послуг з соціальної реабілітації. Основні групи отримувачів послуг, що потребують реабілітації та особливості їхніх потреб та проблем. Особливості проведення соціальної реабілітації різних категорій отримувачів послуг. Сприятливе соціальне середовище як засіб соціальної реабілітації. Створення умов для інтеграції отримувачів послуг з соціальної реабілітації в середовище. Гуманізація соціального простору. Основні підходи у здійсненні соціальної реабілітації бійців ЗСУ та членів їхніх родин. Закономірності соціальної реабілітації біженців, мігрантів та вимушених переселенців. Активізація ресурсів отримувачів послуг. Базові принципи оцінки потреб постраждалих осіб, груп та спільнот. Практика оцінювання потреб внутрішньо переміщених осіб. Особливості роботи з учасниками бойових дій у форматі реабілітаційних заїздів. Мультиmodalний, міждисциплінарний підхід у реабілітації учасників АТО і членів їхніх родин.

Тема 6. Закордонний досвід надання послуг з соціальної реабілітації. Світовий досвід допомоги населенню, яке постраждало внаслідок екстремальних ситуацій. Організація соціальної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей: досвід США. Організація соціальної допомоги постраждалим від війни в Грузії. Імплементация закордонного досвіду в галузі соціальної реабілітації постраждалих від війни. Досвід організації соціальної допомоги та реабілітації постраждалих від війни в Ізраїлі. Інтеграція вимушених переселенців: європейський досвід і український контекст. Закордонний досвід в реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій. Закордонна практика соціальної підтримки учасників АТО (ООС) в процесі адаптації до мирного життя. Досвіди соціальної реабілітації постраждалих від війни таких країн як Сирія, Косово, Ірак, Хорватія та Кувейт.

Тема 7. Характеристика сучасних програм та проектів соціальної реабілітації. Реабілітаційна програма як комплекс організаційних форм соціальної роботи з соціальної реабілітації. Види реабілітаційних програм: комплексні і вузькоспрямовані, коротко і довготермінові. Структура реабілітаційної програми. Комплексне використання методів соціальної реабілітації в процесі реалізації програм. Інноваційні програми соціальної реабілітації. Національна програма психічного здоров'я та психосоціальної підтримки О.Зеленської. Застосування методів терапії в соціальній реабілітації: праце терапія; реабілітаційні можливості мистецтва. Особливості групової роботи в реалізації реабілітаційних програм. Характеристика індивідуальної комплексної програми реабілітації. Платформа допомоги врятованим – ключові сервіси підтримки постраждалих внаслідок війни в одному місці. Розвиток компетентностей спеціалістів щодо запобігання професійного вигорання.

Тема 8. Характеристика установ соціальної реабілітації. Мережа центрів соціальної реабілітації в Україні. Комплексні реабілітаційні центри державної форми власності. Напрями діяльності неурядових організацій – надавачів послуг соціальної реабілітації. Інноваційні підходи мережування центрів соціальної реабілітації постраждалих внаслідок війни. Діяльність центрів допомоги врятованим у населених пунктах, які приймають постраждалих від війни. Дорожня карта із розбудови психосоціальної допомоги ветеранам війни та членам їхніх сімей у громадах. Функцій державних та громадських інститутів у сфері соціального захисту постраждалих від війни. Шляхи посилення спроможності організацій і спеціалістів, які надають соціальні послуги та соціально-психологічну підтримку населенню в умовах війни. Дорожня карта розбудови ветеранських груп самопомоги у

громадах. Мобільні застосунки на допомогу постраждалому від війни.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, сторітейлінг, навчальна дискусія); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, скрайбінг); практичні (вправи, дослідження, проектування).

Політика курсу:

Особливості проведення навчальних занять: заняття проводяться у формі дискусій, мозкових штурмів; висловлювання власної точки зору заохочується;

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності та неправомірного використання технологій ШІ не толеруються; підтримка створення освітньо-наукового середовища, побудованого на прозорості, доброчесності та високих стандартах наукової етики.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Заочна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 2.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 3.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 4.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 6	3	10	-	25
Тема 5.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 6	3	10	-	25
Тема 6.					

-	-	10	10	5	25
Тема 7					
-	-	10	10	5	25
Тема 8					
-	-	10	10	5	25
Загалом					200
Підрахунок					
Середнє арифметичне 200 / 4 кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо. Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (35 балів). Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань). Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – екзамен.

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
T1	T2	T1	T2	T1	T2	50	100	
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
T1	T2	T1	T2	T1	T2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Гончар І. Роль реабілітаційного потенціалу особистості в ході соціально-психологічної реабілітації. *Актуальні проблеми соціальної роботи: теорія і практика : колективна монографія* / І. В. Албул, О. Д. Балдинюк, О. М. Бойко [та ін.]; за ред. Н. М. Коляди; МОН України, Розробник Гончар І.Г. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань: Візаві, 2020. С. 67–75. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13130>

2. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів: Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 96 с.

3. Медична і соціальна реабілітація: навчально-методичний посібник (I-III р.а.) / С. С. Сапункова, Л. О. Піц, А. Ф. Гутницька та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». К. 2018. 280 с.

4. Медична і соціальна реабілітація: підручник / В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев та ін. 2-е вид., переробл. і доповн. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». К., 2018. 464 с.

5. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації. ІДГУ Ізмаїл, 2019. 193 с.

6. Романовська Л. І. Теорія та практика реабілітаційної роботи: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2009. 222 с.

7. Семигіна Т.В. Інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги: Методичний посібник. Київ. 2013. 104 с.

8. Соціально-психологічна реабілітація та адаптація військово-службовців Збройних Сил України: нормативно-правове забезпечення \ за заг. ред. Коропатніка І. М. 2021.

9. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія / О. В. Чуйко, А. В. Кунцевська, О. М. Тохтамиш та ін.; за ред. О. В. Чуйко. К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. 336 с.

10. Хаустова О.О. Психосоціальна реабілітація: проблеми і шляхи вирішення // Нейро NEWS. 2016. № 2. С. 25-29.

11. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології: монографія. К.: «МП Леся». 2009. 483 с.

Допоміжна

1. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2005. 402 с.

2. Данилова Т.В. Організація і проведення соціально-психологічної реабілітації та професійного навчання дітей-інвалідів [Електронне джерело]. URL: scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/10_2009/8.pdf.

3. Соціальна адаптація і реабілітація [Електронне джерело]. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-12109.html>

4. Гордієнко Є. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту учасників бойових дій. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 1. С. 117–125.

5. Волошин П. В., Марута Н. О., Шестопалова Л. Ф. Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах: метод. рек. / ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України». Харків, 2014. 80 с.

6. Допомога дітям, постраждалим внаслідок воєнного конфлікту: довідник вихователя дошкільного навчального закладу / Н. В. Пророк, С. А. Гончаренко та ін.; за ред. Н. В. Пророк. Слов'янськ : ПП «Канцлер», 2015. 84 с.

7. Робота з травмами війни. Український досвід : матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28–31 березня 2018 р.) / [за наук. ред. Л. А. Найдюнової, О. Л. Вознесенської, В. В. Савінова]. К. : Золоті ворота, 2018. 170 с.

8. Медико-психологічна реабілітація та соціальна адаптація учасників бойових дій: проблеми та перспективи : бібліогр. покажч. до наук.-практ. конф. / уклад. : Л. Є. Корнілова, Є. О. Корнілова ; наук. консультант М. М. Матяш ; Нац. наук. мед. б-ка України, Нац. мед. ун-т імені О.О. Богомольця, Асоц. з мед. та психол. реабілітації. Київ, 2018. 32 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org.ua>

2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org.ua>

3. Електронна підтримка навчання Moodle <https://edu.bdpu.org/login/index.php>.